[2018] 12 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 622

ਜਤਿੰਦਰ @ ਕਾਲਾ

ਬਨਾਮ

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ

(2017 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2133 ਆਦਿ)

ਅਕਤੂਬਰ 25, 2018

[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ - ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ - ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ - ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 427(2) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀਆਂ। "ਸਿਰਫ਼ ਛੱਡੋ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਯਾਨੀ 16 ਸਾਲ ਅਤੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਧ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਬਿਆਨ - ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਦਾਇਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਇੱਕ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ - ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 427 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਲਗਾਤਾਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ

ਜਿਤੇਂਦਰ @ ਕਾਲਾ ਬਨਾਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ

ਆਰ.ਆਈ. ਕੋਡ ਆਫ਼ ਦ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 - ਸੈਕਸ਼ਨ 31 ਅਤੇ -427 ਦੇ 30 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 427 ਉਮਰ ਕੈਦ: ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਇਹ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ - ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ।

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1.1 ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਦਬਾਉਂਦਾ" ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪੱਖੋਂ 'ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ' 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20] [636- ਡੀ-ਐੱਚ]

ਮੁਥੁਰਾਮਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ (2016) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 313: [2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 30 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। -

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 463: [1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 8 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜੀਤੂ @ ਜਿਤੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ (2013) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489: [2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 161 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.2 ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਚਰਚਾ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਮ.ਐਲ.ਸੀ. ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਮਾਹਿਰ (ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਿਰ) ਦੀ

ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।" [ਪੈਰਾ 21] [637- ਏ-ਬੀ, ਈ-ਐਫ]

2. 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦਾ ਹੁਕਮ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧਣਾ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ। [ਪੈਰਾ 23] [637- ਜੀ-ਐੱਚ]

3.1 1" ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਰੱਖੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਛੋਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੁਬਾਰਾ, ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 427 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ "ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਸਜ਼ਾ ਅਜਿਹੀ ਪਿਛਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲੇਗੀ।" [ਪੈਰਾ 28-29] [639- ਸੀ-ਈ, ਐਫ-ਜੀ]

3.2 ਛੋਟਾਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੋਟ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਛੋਟ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 432 ਅਧੀਨ ਠੋਸ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਾਈ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਿਆਦ

ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਮਾਈ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਗਿਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਲਗਾ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜੋ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਰ 14 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸੰਗਤੀ ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 31(1) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣਗੀਆਂ (ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ) ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੱਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਦਾ ਲਾਭ ਖੁਦ ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 30 ਅਤੇ 31] [639- ਐੱਚ]; 640- ਏ-ਡੀ; 641-ਏ-ਬੀ]

ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016)

7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: 2015 (13) ਸਕੇਲ; ਮੁਥੁਰਾਮਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ (2016) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 313: [2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 30 - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਇਸਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 33] [641- ਐਫ-ਜੀ]

ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (1) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2007) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 288 [2007] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 616; ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (II) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767: [2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 93; ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2016) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 296; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: 2015 (13) ਸਕੇਲ; ਬਿਰਜੂ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421: [2014] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1047; ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜਭਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [2014 (3) ਜੇ.ਸੀ.ਸੀ. 2282]; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂਲਾਲ ਏ ਆਈ ਆਰ 2008 ਐਸ.ਸੀ. 582: [2007] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 795; ਜਮੀਲ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2010) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 532: [2009] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 712; ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ 2013 (2) ਸਕੇਲ 533; ਦੁੱਲਾ ਅਤੇ

ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਏ ਆਈ ਆਰ 1958 ਸਾਰੇ 198 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2007] 7 ਐਸਸੀਆਰ 616 ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 93 ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

(2016) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 296 ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

(2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 ਨੇ ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਪੈਰਾ 30 ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ

[2014] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1047 ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

2014 (3) ਜੇ.ਸੀ.ਸੀ. 2282] ਪੈਰਾ 7 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

[2007] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 795 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2009] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 712 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

2013 (2) ਸਕੇਲ 533 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਏਆਈਆਰ 1958 ਸਾਰੇ 198 ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ

[2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 161 ਪੈਰਾ 15 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 8 ਪੈਰਾ 19 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 30 ਪੈਰਾ 19, 31 ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2017 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2133

2013 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 966 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 24.12.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2017 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2135-2136, 2134, 2139, 2137-2138।

ਏ.ਐਨ.ਐਸ. ਨਾਡਕਰਨੀ, ਏ.ਐੱਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭਾ ਦੱਤ ਮਖੀਜਾ, ਸੰਜੇ ਆਰ. ਹੇਗੜੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਰਨ ਸੂਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪੀਯੂਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਨਕੁਲ ਜੈਨ, ਵਾਈ. ਸਰਚੰਦ, ਵਰੁਣ ਕਪੂਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਵਿਆ ਰਾਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਰੋਹੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਭੂਸ਼ਣ ਕੁਮਾਰ, ਏ. ਮਿਹੀਰ, ਪ੍ਰਾਂਜਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਕੁਮਾਰ ਮਿਹੀਰ, ਬੀ.ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਏ. ਕੇ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਆਰ. ਕੇ. ਵਰਮਾ, ਐਸ. ਕੇ. ਪਾਠਕ, ਬੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਏ. ਕੇ. ਸਿੱਕਰੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2133 2017 ਅਤੇ 2134 2017 ਜਤਿੰਦਰ ਉਰਫ ਕਾਲਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋ ਐਫਆਈਆਰ, ਅਰਥਾਤ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/307/34 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਆਈਪੀਸੀ") ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ

ਨੰਬਰ 67 1999 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 120ਬੀ/302, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 68 1999 ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 10 ਮਾਰਚ, 1999 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸ਼ਵ ਪੁਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਜੇ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਨਿਲ ਬਦਾਨਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ, ਸੁਮਿਤ ਨਈਅਰ, ਪੁੱਤਰ ਕਿਮਤੀ ਲਾਲ ਨਈਅਰ ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪੀਸੀਆਰ ਕਾਲਾਂ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਨਿਲ ਬਦਾਨਾ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸੇ ਰਾਤ, 10 ਅਤੇ 11 ਮਾਰਚ, 1999 ਨੂੰ, ਲਗਭਗ 12:30 ਵਜੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਖਰਜੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸੁਮਿਤ ਨਈਅਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ। ਸੁਮਿਤ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਕੀਮਤੀ ਲਾਲ ਨਈਅਰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਘੰਟੀ ਕਿਸਨੇ ਵਜਾਈ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੀ ਕਿਮਤੀ ਲਾਲ ਨਈਅਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋ ਐਫਆਈਆਰਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

2. ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ 1999 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 67 ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿੱਚੋਂ, 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰੁਪਏ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨਿਲ ਬਦਾਨਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 357 (ਛੋਟੇ ਲਈ, 'ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੇ ਤਹਿਤ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 1999 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 68 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਜ

ਨੂੰ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ - ਕੀਮਤੀ ਲਾਲ ਨਈਅਰ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 67 ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। 1999।

3. ਇਹਨਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ।

4. ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟ ਦੇ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6. ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੋ ਵਿਆਪਕ ਮੁੱਦੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(i) ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣੀਆਂ ਹਨ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ"?

(ii) ਜੇਕਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

7. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁੱਦਾ ਨੰ. (i) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 427(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਦਾ ਨੰ. (ii) ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 52 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"55. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 103 ਅਤੇ 104 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ,

ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਨ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਸਬਰੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। 14 ਸਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਣਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (II) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ 92 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਦੁਰਲੱਭ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜੋ ਛੋਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਪਾਤਕ ਅਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਦੋ ਵਿਕਲਪਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਤ ਜਾਂ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਨਾਲ ਕਰਨਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਵੇਗੀ।"

8. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਸੀ।

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ:

(i) ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (1) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [(2007) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 288];

(ii) ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (II) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [(2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767];

(iii) ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ [(2016) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 296];

(iv) ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਨ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [(2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.1 = 2015 (13) ਸਕੇਲ];

(v) ਬਿਰਜੂ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. [(2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421];

(vi) ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜਭਾਨ ਸਿੰਗ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [2014 (3) ਜੇ.ਸੀ.ਸੀ. 2282]

"ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਦੰਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੰਦ ਅਤੇ ਅੱਖ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅੱਖ, ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਸਗੋਂ ਸਾਡਾ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਿਣਾਉਣੀਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਅਨੁਪਾਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸਜ਼ਾ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ-ਸ਼ੀਟ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ/ਤੋਲ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਝੁਕਦਾ ਹੈ।" ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ "ਸਿਰਫ਼ ਛੱਡਣਾ" ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ" ਭਾਰਤੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਉਪਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

10. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ ਅਤੇ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਮਿਆਦ, ਭਾਵ 16 ਸਾਲ ਅਤੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅੱਜ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 24.12.2016 ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਦਰ ਆਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

".....ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਭਾਵ 16 ਸਾਲ ਅਤੇ 10 ਮਹੀਨੇ।"

".....ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ....."

(i) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂਲਾਲ [ਏ ਆਈ ਆਰ 2008 ਐਸ.ਸੀ. 582];

(ii) ਜਮੀਲ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ; [(2010) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 532]

(iii) ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ [2013 (2) ਸਕੇਲ 533]

(iv) ਦੁੱਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ [ਏ ਆਈ ਆਰ 1958 ਸਾਰੇ 198]

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਹੇਠ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦਸਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।"

11. ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਸੋਧ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

12. ਅਸੀਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੋਟਿਸ 07 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 2017 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

(i) ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਇੱਥੇ, ਇਤਫਾਕੀਆ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(ii) ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਹੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?

(iii) ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ 'ਸੁਧਾਰ' ਦੇ ਹੁਕਮ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਗਲਤੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਸੀ?

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭਾ ਮਖੀਜਾ ਨੇ ਇਸ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕੇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪੱਖਪਾਤ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਜ਼ਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹੀ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਅੰਸ਼ਕ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ, "ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਗਲਤੀ" ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ "ਸੁਧਾਰਿਆ" ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਲਈ, ਭਾਵ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਖੀਜਾ ਨੇ ਦੋ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੀਮਤ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰੇ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਜੀਤੂ @ ਜਿਤੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ[3] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

[3](2013) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489

"23. ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰੇ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਢੰਗ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੈਰ-ਚੁਣੌਤੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਕਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਸਨੂੰ ਠੋਸ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟੇਨੇਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

16. ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

17. ਦੂਜੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹਾਲਾਤ ਸਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਹਿਸਯੋਗ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਉਸਨੇ ਗਲਤ ਮਨੋਰਥ, ਵਿਰੋਧੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਨਿਲ ਬਦਾਨਾ ਦਾ ਕਤਲ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਲਾੜੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਵਸੂਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕਤਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਭਾਵੁਕ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ।

18. ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਐਨ.ਐਸ. ਨਾਡਕਰਨੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਰਨ ਸੂਰੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵਕੀਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉੱਚ ਫੋਰਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਦਰਅਸਲ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਛੂਹਿਆ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਬਹਿਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਕਮੀਆਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਨ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸੀਮਾ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

19. ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਆਰ. ਹੇਗੜੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਜੋ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਵਕੀਲ ਜੋ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦਾ 'ਸੁਧਾਰ' ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਾਂ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਹੇਗੜੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੁਥੁਰਮਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

20. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਖੀਜਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"6. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪੱਖੋਂ 'ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ' 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ 4

[4](1982) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 463

[5] (2016) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 313

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਾਰਚ, 2017 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ "ਸੁਧਾਰ" ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਗਲਤੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹੇਗੜੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

21. ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੈਰਾ 7 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਮਐਲਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਫਐਸਐਲ ਮਾਹਰ (ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰ) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਸ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:-

"22. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

29. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।"

22. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

23. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦਾ ਹੁਕਮ, 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ, ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੋਧਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਰਾ 61 ਵਿੱਚ, ਇਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਦੰਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੰਦ ਅਤੇ ਅੱਖ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅੱਖ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ-ਸ਼ੀਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ।

"62. ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਕੈਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਸ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, 30 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘਾਈ ਗਈ ਮਿਆਦ, ਭਾਵ 16 ਸਾਲ ਅਤੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧਦੇ ਹਾਂ।"

24. ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ, ਯਾਨੀ 16 ਸਾਲ ਅਤੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

25. ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਐਫਆਈਆਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 302, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ 'ਉਮਰ ਕੈਦ' ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਕਦਮ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

26. ਇਸ ਲਈ, 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦਾ ਹੁਕਮ, ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

27. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

28. ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ? ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ, 1" ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਛੋਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੁਬਾਰਾ, ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਨਾ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ।

29. ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 427 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"ਸੈਕਟਨ 427: (1)

XXX XXX XXX

(2) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਜਿਹੀ ਪਿਛਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲੇਗੀ।"

30. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੀਹਰਨ @ ਮੁਰੂਗਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"62. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਛੋਟਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੋਟ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਜੇਲ੍ਹ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਛੋਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 432 ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੋਸ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿਰਫ਼ ਕਮਾਈ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਹਰਾ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਮਾਈ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਗਿਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਸਵਾਮੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (2) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767: (2009) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਾਈ) 113

63. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਯਾਨੀ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਰ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (2) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767: (2009) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਾਈ) 113 ਦੇ ਪੈਰੇ 91 ਅਤੇ 92 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ।"

31. ਮੁਥੁਰਾਮਲਿੰਗਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:

"23. ਸੰਸਦ, ਇਹ ਧਾਰਾ 427(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਸੰਗਤੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 427(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇਸ [ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਟੀ ਆਫ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, (1991) 4 ਐਸਸੀਸੀ 304: 1991 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 965] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 31 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤੱਕ ਵੀ ਫੈਲਾਓ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 31 ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 427(2) ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸੰਗਤੀ ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 31(1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣਗੀਆਂ (ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ) ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੱਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟ ਜਾਂ ਬਦਲੀ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਦਾ ਲਾਭ ਖੁਦ ਹੀ ਦੂਜੀ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ।"

32. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲੇਗਾ:

ਏ) 14 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅ) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਘੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 24 ਦਸੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਬਾਕੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੇ। ਇਸਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 30 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ